

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Pecunia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Peccatum peccata, de quibus parum anxia conscientia. in apo...

Reipublice sint officia, singulis certa & sufficientia stipendia debent...

EXEMPLA BIBLICA. Salomon. Reg. 11. v. 14. 23. Achab...

Vide Furtum.

Pecunia.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Pecunia, Graece πενήνη, utroq; & πενήτης, utroq; pecuniarius...

Est autem pecunia totum, quod homines habent in terra, omnia...

Pecunia dicta, esse Plin. l. 33. c. 3. Quod olim nummi pecudis effigie...

Pecunia dicta est peculio, quod est seruorum: & peculium dicitur...

PECUNIA NON DANDA EST AD VSTAM, Deut. 23. 19. Pecunia deposita apud amicum, Exod. 22. 7.

PECUNIA NON COMPUTATUR SPIRITUS SANCTI DONUM, Act. 8. 20. Pecuniis confidentes, Psal. 49. Mathe. 10. 24. 1. Tim. 6.

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA CUM LABORE ACQUIRITUR, acquisita cum timore seruatur, & tandem...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

Peculatus.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Peculatus furtum est reum publicum. Hinc apud Iureconsul...

APHORISMATA.

PECUNIA NON DANDA EST AD VSTAM, Deut. 23. 19. Pecunia deposita apud amicum, Exod. 22. 7.

PECUNIA NON COMPUTATUR SPIRITUS SANCTI DONUM, Act. 8. 20. Pecuniis confidentes, Psal. 49. Mathe. 10. 24. 1. Tim. 6.

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA CUM LABORE ACQUIRITUR, acquisita cum timore seruatur, & tandem...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

PECUNIA FACILE CONSUMITUR, consilia exhauriri nesciunt, haec vlti augentur...

Αρχαίους γὰρ ἔτι νῆπιος ἄριστος.
 Felix, qui simul opes ac mentem habet.
 Hic enim opibus tibi conuenit recte scitur.
 Sic descendit sunt omnia, & diuitia ferenda.
 Nannullū enim sunt causā in decensium facinorū.

Euripides in Erechtheo.
 Τὰς ἐπιτάς, γὰρ κἀλλοῦ ἢ τὰς ἀποιουσίας
 Ἐπιτάς δὲ καὶ οὐτὴν γὰρ πλεῖστος ποτὶ
 Βίβλιος ἀδύτος.
 Opes (legitimas) magis quam rapinas
 Tolere decet, neq; eum diuitia iniusta
 Vnquam constantes sunt.
 Ex Antholog. pecuniam cumulatū omnes nunc student.
 Diuersus hominū videam cum stas per artis
 Ingenia, est cunctū arti tamen una uiris.
 Omnibus idem animus gratos sibi quare uisum.
 Omnis in ex haustus vniūq; potest opes.
 Nullus ad est p̄fice virtutis cognitor, uelā
 Religio superos vix putat esse Deos.
 Nimirum ingenti congesta pecunia cura
 Est Deus, humanas nunc regit ipse cices.
 Ex epist. Horatii.

O ciues, ciues, quarenda pecunia primū.
 Virtus post nummos hac laus summas ab imo
 Prædocet, &c.

Propert. lib. 3.

Virgo sollicita tu causa pecunia sita es.
 Per te immaturum mortis aditus iter.
 Tu uirgīs hominum crudelia pabula præbet.
 Semina curarum de capite orta tuo.

Iuuen. 2. Satyra.
 Prima peregrinos ol̄, cæna pecunia mores
 Insultat, & turpi fegerunt secula luxu.
 Horat. lib. 10. Epist. 2.

Diuitia molles.
 Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq;
 Totum digna sequi potius quam ducere funem.
 Iuuen. Saty. 13.

Et maiore domus genitru maiore tamulta
 Planguntur nummi quam funera.
 Plorat ut lachrymis, amissa pecunia seruis.
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
 Et minus hanc optat, qui non habet.

Euripides in Phœnissis.
 Τὰ χεῖρας ἰσθμῶν τῶν τιμωτάτων,
 Διουκὸν τὴν πλοῦτος τῶν ἐν ἰσθμῶν τῶν ἔχει.
 Mortalibus nihil est carius pecunia.
 Atq; inter homines, vna plurimum calet.
 Item Aristophanes in Pluto.

Ὅτι ἂν ἐν ἀνθρώποις οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἄριστον.
 Ἄλλ' ἔστι τὸ κέρδος ὡς ἀπὸ τῶν ἄλλων.
 Prob! ut nihil sanam reperias celsiam.
 Sed pariter omnes seruauit uicti lucro.
 Terent. in Adelphis.

Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum.
 Idem in Hecyra.

Quia paululum vobis accessit pecunia, animi sublatis sunt.
 Idem in Phormione.

Abi sic insciens, cuius tu fidem in pecunia perspexeris, seruis
 et verba credere, ubi quid lucri est te mihi fallere?
 Plant. in Curculione.

Qui homo matre quæsit pecuniam, Nissem matre
 parit, matre esurit.

Hor. pecuniam reginam vocat.
 Vxorem cum dote fidemq; & amicos,
 Et genus & formam regina pecunia donat.
 Versus ex Bellerophonte Euripidis.

Sine me vocari pessimū, et diues vocer.
 Nemo an bonus, an diues? omnes querimus.
 Non quare, & unde? quid habetis? tantum rogant.
 P̄big, tantū quisq; quantum habuit fuit.
 Quid habere nobis turpe sit quæris? Nihil.
 An diues querimus omnes, nemo an bonus.
 Aut diues opto viuere, aut pauper mori.
 Bene moritur, quisquis moritur dum lucrum facit.
 Pecunia ingens generis humani bonum.

§ SENTENTIÆ PHILOSOPHICÆ.

Nimia pecuniarum collectio pro liberis, vt multi loquuntur, pre-
 textus est auaritiæ, proprium ingenium arguens ac detegens. Demo-
 critus, apud Strob. ser. 10.

Pecuniaz grandior aceruus & priuatiū & in ciuitatibus inimici-
 tias seditionesque parit: deficiens autem, vt plurimum seruitutem.
 Nemo igitur liberorum gratia pecunias cumulatū incumbat, vt
 eos relinquat ditissimos. Nemo enim id ipsis, neq; ciuitati conducit.

Sed census iuuenum tum adulatione vacuus, tum rerum
 riarum non indigens, omnium decentissimus & optatissimus
 hic nobis ad omnia cononans accomodatūque vitam & opem
 bus tutam reddit. Liberis ergo non auri, sed pudoris multum
 ter relinquere. Platon. lib. 5. de legibus.

Qui pecuniam iniuste cupit, aut iniuste possidens non solum
 neribus animum suum non exornat, sed ab hoc solummodo
 Quod enim venerabile pulchrumque in animo est, ergo
 aceruo prodit: quum quicquid super terram iacet, quousque
 latet aurum, compensari virtuti digne non possit. Idem
 Propter pecuniarum possessionem omnia prælia multa
 Plato in Phadone.

Male enim res se habet, cum quod virtute effici debet, ab
 pecunia.

Sed vt pecuniaz quærendæ non solum ratio est, verum etiam
 locandæ, quæ perpetuos sumptus suppediet, nec solummodo
 sed etiam liberales: sic gloria & quærenda & collocanda sunt.
 Quamquam præclare Socrates, ad gloriam hanc vitam
 quasi compendiarium dicebat esse, si quis id ageret, vt
 vellet talis esse. Cic. lib. 2. Offic. 2.

Nihil eorum, quæ virtuti debentur, emere pecunia licet.
 Max. lib. 4.

Vnicæ filiz pater Themistoclem consulebat, vt eum
 ris, sed ornato an locupleti, parum probato collocaret: Cui
 Malo virum pecunia, quam pecuniam viro indigentem.
 stultum monuit, vt generum potius, quam diuitum generum
 idem lib. 7. sit. Sapienter dicta aut facta.

Primum omnium pecuniaz admiratio detrahatur, quæ
 luxus, incitetur sobrietatis studium, accendatur morum
 per peccata questum fieri, sed virtutem esse vnicam vitam.
 in epist. ad Henricum Angliæ Regem V. 111.

Pecuniaz est fugienda cupiditas: nihil est enim tam
 tamq; parui, quam amare diuitias, nihil honestum, maius
 que, quam pecuniam contemneres, si non haberes: si haberes,
 siuentiam liberalitatemque conferre. Cic. in Offic.

Multos sæpe magnis incommodis afficit pecuniaz cupiditas.
 Ser. Rhetor.

Causa multorum bellorum est, quod reges non regunt
 sed ipsi a pecunia regantur. Lædus V. 11.

Ex pecuniaz cupiditatibus factiones, dissensionesque
 sæpe maxime: prædæ etiam cupiditas multos inuicem
 gius euocat. Iulius Cæsar lib. 6. de rebus gestis Cæsar.

Similiter pecuniarum prædiorumque, & census prædæ
 bet: excedens enim & priuatiū & in ciuitatibus inimicitias
 nesque parit: deficiens autem, vt plurimum seruitutem.
 Pecuniarum cura vltimum honoris locum tenet. Quo
 niarum, in quibus homines omne studium ponunt, vltimum
 tium est, si recte habeatur pecuniaz studium, medium opti-
 mi primum. Item lib. 4. de legib.

Pecunia efficitrix multarum & magnarum voluptatum
 voluptates pariuntur. Cic. 2. de Finib.

Omnia pecunia effici possunt, & in Perrem.
 Pecuniaz vsus duplex est: alius ad sumptus necessarios
 sumptus liberales. idem.

Pecunias comparare non inutile: iniuste autem id
 peffium est. Aristoteles.

In bello non solum armis, sed etiam pecunia opus est, quæ
 arma vtilia. Thucyd. 1. 1.

Propter in opiam pecuniaz, res veterum fuerunt in
 Idem, ibid.

Ad virtutem vna & ardua via est: ad pecuniam que
 fitiur, & malis & bonis rebus ea creatur. Salust. in Jugur.

Pecunia, maxima hominum perniciēs. Idem, ibid.

Pecunia inter ciuiles discordias ferro validior. Tacit. in
 bro 2.

Pecunias acerbe conquiritis principis plus inuadit
 virum addunt. Idem, hist. 1. 3.

Qui primum pecuniam esse neruos rerum dixit, is post
 lum respexisse videtur. Plut. in Cleme.

Pecuniam neruos esse principatus, Vespasianus impet
 solebat. Xiphilim. in Vespasiano.

Pecunia, & orbitas bonis malisque temporibus iuxta
 hist. lib. 1.

Pecuniaz belli ciuiliū nerui. Idem, 1. 2. hist.

Quisquis admodum pecunias delectatur, cum certo
 menter angui, quum sumptus facit. Xenoph. de inst. Cyri, 1. 1.

Præclarus est pecunia quàm armis bene vi. Plut. in
 lano.

Pecunias qui non ad necessitatem sit consecutus, bellum
 gerere nunquam satis commode poterit. Precep. de bello
 bro 3.

Quidam ex antiquis pecuniam rerum neruos redidit
 uit Nicetas in Manuele Comueno, lib. 1.

Rerum vires neruasque pecunia est. P. & myl. 1. 8.

Multo commodius atque facilius auro arcentur homines,
 ferro ac viribus in ipso belli discrimine sustinentur: de

PC

POLYMAN

que omnia inuenisse, & scriptum & re ipsa sepe comperum est? Nonne aurum semper egeret? Nonne nocens ferrum ferroque nocentius aurum, sacraque auri famem nil non mortalia pectora cogere, pecuniaque aspectu debilitatos spiritus? Nonne aurum per medios ire satellites, & perrumpere saxa potentius istu fulmineo atque hinc pudicitiae simul ac vitae infidias prouenire? Inbre aureo Danaes expugnata virginitas, & vatis Amphiarai Argolici calus probat, avaraque simul coniugis: vna siquidem ruinae duplicis causa fuit, aurum fatale, quod bene spreto Argiae, Eriphilae male optatum, male partum, illius penates irrupit, sceleraque ingentia semina mouit? Nonne opes fallas & caducas, neque praestare posse quod spondeant, neque lenire animi sitim, sed accendere: neque curas fugare, sed accessere, neque necessitates tollere sed augere, verissimeque & proprie dictum: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit: Et illud: Neminem pecunia diuitem facit: Immo contra: Nulli nem maiorem sui cupidinem incussit. Neque illud minus, Crescens sequitur cura pecuniam, maior que fames. Atque illud, Multa petentibus desunt multa. Et permultos eos indigeres qui permulta possideant, denique quicquid sint non esse perpetuum, nec longaeuam quidem, ut quod positum sit in manibus fortunae sine inermisitione volubilibus subiectum casibus, & saltem morte perendum. Diues enim cum dormierit nihil secum auferret. Aperiet oculos suos, & nihil inueniet, neque id ipsum suum nihil in quem volet transferet, quia in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatus thesaurizat, & ignorat cui congregabit ca. His ac mille similibus circumquaque sonantibus doctorum uocibus hominum obstruxit aures infinita cupiditas, ut iam frustra diuitibus huius saeculi precipiatur, non sublimis sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo uiuere, qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum bene agere, diuites fieri in operibus bonis. Nam qui uolunt diuites fieri harum, scilicet quae uulgo optantur diuitiarum, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desideria multa & inutilia & nocua, quae mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Non magis hunc audiunt consultorem quam qui ait, Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere, diuites si affluant nolite cor apponere. Neque hunc magis quam ipsius filium dicentem: Qui confidit in diuitiis suis, corruet, neque rursus his omnibus magis illum, qui super omnes est, cuius doctrina coelestis, nisi ab infans planeque futuris contentum nequit, qui profecto diuitias, & diuitiarum commites voluptates, atque sollicitudines spinas dixit semen uerborum salubrium suffocantes: dixit hoc cuius in ore non est inuentum mendacium, uia inquam hoc dixit ueritas. Veruntamen putas inuenit fidem in terra? nullum profus aut raram. Quas igitur ille spinas suauitatem uicam atque dulcedinem mundi uocat. Et quod ait quidam, gemmas & lapides, aurum & inutile summi materiam mali, summi omnis materiam boni putant, certatimque omnes, ut summum bonum, praeter omnes appetunt. Iamque in urbium plateis haud ironice proclamatur: *O cives cives, querenda pecunia primum est. Virtus post numerus.* Atque illud alterius. *Vende animam lucro mercede, atque excute solers, omne latus mundi.* Sic nondum intellectum Dei minus sed magnum Dei pauperis opprobrium habet quidvis & facere & pati. Verum tunc cotidie spernitur quod ab auro dictum est. Pars uilissima rerum certamen mortalis opes. Quis enim quae non hodie sceleris, insigni praemio, & occasione proposita fas omne abrupit, Polydorum obrutur, & auro uipottur? pone fidos fratres, pone inanimos amicos in consilio, in conuiuium, in chorea, dehinc modicum inter illos non dicam pomum aureum, sed pomi frustum iacta, discordia his olim armis uiti solita, gladiis feris, iocisque frangitur. Sic autem auro nihil sceleris queritur, sic ut ad rem redeam, nil melius perditur. Peccatum nempe ingens animae iactura contemnitur, proximumque illi famae damnus spernitur & amissum tempus inter leuia numeratur. Lente flentur fratres perditur, Lentius parentes. Lentissime coniuges, sepe uero lentissime. Solae opes flentur acriter. Verissimumque est illud, *Floras ut lacrymis amissa pecunia ueris.* Sed multa iam diximus, de quo nunquam satis, nunquam parum, semper minus dicitur: quia pecuniae ad amorem obstinatis animis, nil dicendo aliud queritur nisi odium aut contemptus, quicquid uulgatis obstat erroribus uel simulatum creditur uel insanum. *D. peridi pecuniam.* R. Experrectus es, te diuitem somnabas. *D. Pecunia, quam amabam perit.* R. Pecunia neque amorem, neque odium, sed frugalitatis studium, avaritiaeque fugam laudo, ut amare enim pusilli animi, sic pati non posse aurum infirmi est parumque sibi fidens atque auro succumbere metuentis: Magnus ille est inquit Annuus, qui scitilibus sic uirtutem quem admodum argento: nec ille minor est, qui sic argento uirtutem quem admodum scitilibus, ut intelligas seu uirtutem seu uirtutem, non in rebus esse, sed in animis. Nec amorem pecuniae nec odium, sed absentis contemptoremque praesentisque dispensatorem egregium, magnum putes. Hanc sententiam me dictante scripsit Cicero. Cum amore enim diuitiarum angustii, paruique animi dixisset, adiunxit: *Et nihil inquit honestius, magnificentiisque quam pecuniam contemneris, si non habeas, & si habeas ad beneficentiam liberalitatemque conferre.* Vt in re certa claris testibus. *Et o uinam mihi, simulque illis omnibus fides esset!* Nusquam

0000 2

que omnia inuenisse, & scriptum & re ipsa sepe comperum est? Nonne aurum semper egeret? Nonne nocens ferrum ferroque nocentius aurum, sacraque auri famem nil non mortalia pectora cogere, pecuniaque aspectu debilitatos spiritus? Nonne aurum per medios ire satellites, & perrumpere saxa potentius istu fulmineo atque hinc pudicitiae simul ac vitae infidias prouenire? Inbre aureo Danaes expugnata virginitas, & vatis Amphiarai Argolici calus probat, avaraque simul coniugis: vna siquidem ruinae duplicis causa fuit, aurum fatale, quod bene spreto Argiae, Eriphilae male optatum, male partum, illius penates irrupit, sceleraque ingentia semina mouit? Nonne opes fallas & caducas, neque praestare posse quod spondeant, neque lenire animi sitim, sed accendere: neque curas fugare, sed accessere, neque necessitates tollere sed augere, verissimeque & proprie dictum: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit: Et illud: Neminem pecunia diuitem facit: Immo contra: Nulli nem maiorem sui cupidinem incussit. Neque illud minus, Crescens sequitur cura pecuniam, maior que fames. Atque illud, Multa petentibus desunt multa. Et permultos eos indigeres qui permulta possideant, denique quicquid sint non esse perpetuum, nec longaeuam quidem, ut quod positum sit in manibus fortunae sine inermisitione volubilibus subiectum casibus, & saltem morte perendum. Diues enim cum dormierit nihil secum auferret. Aperiet oculos suos, & nihil inueniet, neque id ipsum suum nihil in quem volet transferet, quia in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatus thesaurizat, & ignorat cui congregabit ca. His ac mille similibus circumquaque sonantibus doctorum uocibus hominum obstruxit aures infinita cupiditas, ut iam frustra diuitibus huius saeculi precipiatur, non sublimis sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo uiuere, qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum bene agere, diuites fieri in operibus bonis. Nam qui uolunt diuites fieri harum, scilicet quae uulgo optantur diuitiarum, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desideria multa & inutilia & nocua, quae mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Non magis hunc audiunt consultorem quam qui ait, Nolite sperare in iniquitate, & rapinas nolite concupiscere, diuites si affluant nolite cor apponere. Neque hunc magis quam ipsius filium dicentem: Qui confidit in diuitiis suis, corruet, neque rursus his omnibus magis illum, qui super omnes est, cuius doctrina coelestis, nisi ab infans planeque futuris contentum nequit, qui profecto diuitias, & diuitiarum commites voluptates, atque sollicitudines spinas dixit semen uerborum salubrium suffocantes: dixit hoc cuius in ore non est inuentum mendacium, uia inquam hoc dixit ueritas. Veruntamen putas inuenit fidem in terra? nullum profus aut raram. Quas igitur ille spinas suauitatem uicam atque dulcedinem mundi uocat. Et quod ait quidam, gemmas & lapides, aurum & inutile summi materiam mali, summi omnis materiam boni putant, certatimque omnes, ut summum bonum, praeter omnes appetunt. Iamque in urbium plateis haud ironice proclamatur: *O cives cives, querenda pecunia primum est. Virtus post numerus.* Atque illud alterius. *Vende animam lucro mercede, atque excute solers, omne latus mundi.* Sic nondum intellectum Dei minus sed magnum Dei pauperis opprobrium habet quidvis & facere & pati. Verum tunc cotidie spernitur quod ab auro dictum est. Pars uilissima rerum certamen mortalis opes. Quis enim quae non hodie sceleris, insigni praemio, & occasione proposita fas omne abrupit, Polydorum obrutur, & auro uipottur? pone fidos fratres, pone inanimos amicos in consilio, in conuiuium, in chorea, dehinc modicum inter illos non dicam pomum aureum, sed pomi frustum iacta, discordia his olim armis uiti solita, gladiis feris, iocisque frangitur. Sic autem auro nihil sceleris queritur, sic ut ad rem redeam, nil melius perditur. Peccatum nempe ingens animae iactura contemnitur, proximumque illi famae damnus spernitur & amissum tempus inter leuia numeratur. Lente flentur fratres perditur, Lentius parentes. Lentissime coniuges, sepe uero lentissime. Solae opes flentur acriter. Verissimumque est illud, *Floras ut lacrymis amissa pecunia ueris.* Sed multa iam diximus, de quo nunquam satis, nunquam parum, semper minus dicitur: quia pecuniae ad amorem obstinatis animis, nil dicendo aliud queritur nisi odium aut contemptus, quicquid uulgatis obstat erroribus uel simulatum creditur uel insanum. *D. peridi pecuniam.* R. Experrectus es, te diuitem somnabas. *D. Pecunia, quam amabam perit.* R. Pecunia neque amorem, neque odium, sed frugalitatis studium, avaritiaeque fugam laudo, ut amare enim pusilli animi, sic pati non posse aurum infirmi est parumque sibi fidens atque auro succumbere metuentis: Magnus ille est inquit Annuus, qui scitilibus sic uirtutem quem admodum argento: nec ille minor est, qui sic argento uirtutem quem admodum scitilibus, ut intelligas seu uirtutem seu uirtutem, non in rebus esse, sed in animis. Nec amorem pecuniae nec odium, sed absentis contemptoremque praesentisque dispensatorem egregium, magnum putes. Hanc sententiam me dictante scripsit Cicero. Cum amore enim diuitiarum angustii, paruique animi dixisset, adiunxit: *Et nihil inquit honestius, magnificentiisque quam pecuniam contemneris, si non habeas, & si habeas ad beneficentiam liberalitatemque conferre.* Vt in re certa claris testibus. *Et o uinam mihi, simulque illis omnibus fides esset!* Nusquam

enim humanum genus tam incredulum, seu tam surdum esset. Inerhaus labor hominum, querendique ardor, terrasque & maria versans probat avaritiam, atque amore, cultuque diuitiarum non modo virtutibus, sed vitæ odium inductum. D. Pecuniam magnam assidit. R. Magnum pondus, & durum & graue simul custodis officium vt incipiens dixi. Nam de dominis vos custodes imperiosa cupiditas fecit omnia facere, atque omnia pati iubens, sola vt pecunia cumuletur, ac seruetur: Ita quæ in opportunitates vsusque hominum inuenta erat, in metum, ac solitudinem versa est. Timere & angere & circumspicere, domorum incendia, furum insidias, & serorum fugam, neque aliis prodesse neque sibi, sed examine tantum & inutile aurum incubare: hæc diuitiæ vestræ sunt. D. Pecuniam domi dimissam abstulit, nescio quis. R. Vile & caducum est, & certe non proprium, quod furto, vel vi eripi potest. D. Pecuniam in loculis consignatam, non inuenio. R. Dicam tibi, non antiquam rem. Fuit nuper apud Italicos nobilis, & egregius quidam vir possessionum antiquarum diues satis, diuixit virtutum, sed pecunie non ita, vt cuius non custos sed dispensator, ac dominus esse didicisset. Erat illi filius primogenitus fori negotiis apprime industrius, qui vigili cura, & parsimonia ingenti magnas opes multumque auri quaesierat, & erat mirum visu) in patre iene, inueniens largitas, in iuvene filio senilis tenacitas, sepe illum pater hortabatur ne suum genium fraudaret, ne pietatis obliuisceretur, ac famæ, neue in comparationem auri, & decus & debitum, & naturalia sibi iura vilescerent. Denique vt sibi met, & annoxæ matri, & fratribus paruis, & consanguineis & amicis, & egenis prodesse aliquando diuitias suas vellet. In hos enim vsus, non in custodiam tantum ac supplicium partas esse dicebat, hoc pater, sed frustra vel iurdo capitur, vel auaro. Contigit tandem pro rebus filium abesse & cum electis viris ad Romanum Pontificem proficisci, quo digressio statim pater, occasione arrepta, nouis thalamis arculeque clauibus introgressus, thesaurum nulli vilem & latebris eruit, seque & coniugem & filios, familiamque omnem exquisitissime induit, eruit equos ornatissimos, vasa argentea, supellectilem speciosam, vltimo domum amplam, sed minime cultam, nouis auxit ædificiis, & picturis insignibus adornauit, muniuitque rebus omnibus quas liberalis & lauta, & abundans vita exigit: multa præterea pauperibus dedit. Saccum vero in quibus aurum illud filii fuerat, arena, lapillisque flumineis plenos, obstructosque, & obferata omnia, quoque prius in statu fuerant dimisit. Quæ cuncta breuissimo tempore gesta sunt, quod & voluntas egregii senis, & perentia prompta esset. Redeunt dehinc filio, fratres obuii fuere. Quorum ille occursum hæsit, indumenta atque habitum miratus, qualenam antea non vidisset quaesivitque cuius essent equi? vnde illæ vestes? hæc atque omnia ignari simplicitate puerili domini patris esse, multosque alios domi in stabulo substituisse dixerunt, vtrumque etiam parentem multiplici ac regio esse vestitu. Magis ille magisque singulari mirari, inde vbi paternæ domus limen atigit, vix parentes recognoscens, nec admiratione iam simplici sed stupore plenus, atque ecelesi thalamum, atque arculam festinus adiit, vbi cum exterius nil mutatum cerneret, parumper animo conquieuit. Et quoniam collegarum præsentia ac festinatio amplius non sinebant, raptim arculam aperuit, sacculisque conspectis solito more turgentibus, atque obstruissimam securus abiit, mox negotio publico expedito domum rediens in thalamo se inclussit, arculam aperuit, sacculosque introspexit, aurumque in arenam versus reperens exclamauit. Accurrit pater, & quid inquit rei est filii, quid quereris aut quid fles? Amisi inquit ille pecuniam quam multis quaesita vigiliis, multisque laboribus, in his sacculis dimiseram: spoliatus tua sum in domo pater? Ad hæc genitor, quomodo ais spoliatus es, nonne sacculos omnes plenos video? Ille autem gemens, arena, inquit, pater, non pecunia est. Simul hæc dicens apertis patri sacculos ostendebat. Tum senex fronte nihil mota. Quid hinc refert filii? apud te arena, ac pecunia pleni sunt? Memorabiles dictu præclaræque sententiæ, siquidem apud multos otiosa pecunia est, nilque agit aliud, nisi quod locum occupat atque animum, apud plures male, atque improbe operosa, apud paucos demum fructuosa est. D. Amisi pecuniam, quam amabam. R. Turpi amore relaxatus es. Nam amor pecunie avaritia est. Minus hanc amabis, minus hanc optabis. Nam & illud Satyricum experimento cognitum, quod minus hanc optat, qui non habet. Opranda autem amissio est magni & boni, cui inseparabiliter malum maius adiunctum sit. D. Amisi dulce vitæ præsidium. R. Qui seis an amari potius excidiam? Plures multo propter opes, quam propter inopiam perire.

§ APOPTHEGMATA.

Pelopidas in præfectura rei militaris, cum amici dicerent illi rei necessariæ, videlicet pecunias colligendi nullam esse curam, ita per louem inquit, necessariæ, sed huic Nicomedi, ostendens hominem claudum & mancum. Sensit fortibus viris non opus esse pecunia.

Timotheus, pecunias sanguinem animamque mortalibus esse dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos uiuit. *Brus. libro 5. cap. 10.*

Democritus, nimiam pecuniarum collectionem pro liberis, prætextum avaritiæ esse dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. *Stob. ser. de iustitia.*

Demades. Suadentibus Demadi Atheniensibus, ut deductas tritemes nauis militibusque completerent, cum peremptis nullas haberet. Omnia, inquit Demades, primum pecuniam est. *Brus. ibid.*

Inl. Casar. Potentiam duabus rebus, pecunia scilicet & rebus parari, confortari atque augeti, eaque se muros confingere solebat. Exercitum commeatu retineri, turrim commeatu mis comparari, non tantum dicebat, sed sentiebat etiam. *Brus. ibid.*

Liberius. Quum Eusebius eunuchus auri formam in episcopo Romano, à Constantio Cæsare in exilium missus, Cæsaris iussu, commeatu causa attulisset, reculantem Liberius Tu ecclesias orbis terræ expulsi, & iam mihi vt dementem Liberi affers elemosynam? Abi primum & Christianis ipsas. *Eccles. hist. l. 2. c. 16.*

In finibus Biturigum *Eusebius* eremita, Childobertus quaginta auros offerenti dixit, Dato eos pauperibus: Ego non indigeo. *Greg. Turon. cap. 28.*

Fuerat Sigismundo Cæsari ex Hungaria allestæ millia ducatorum. Quæ vbi nocte aduentante in qua milium sollicit cogitare per cubicularios ocium constanter militum duces ad se vocauit, & aperta cura. Ecce, cum ostendens crudelissimi huius hostes ac carnifices formidantem, accipite & inter vos diuidite, vt mihi tranquillum distri Distributa itaque pecunia inter eos, postquam ab illis illam recessit à me carnifex illa, quæ me flagellauit: non quietescam. *Æn. Syluius, l. 4. Comment. in Alphonsum.*

§ SIMILITVDINE.

Sudor prouocatus exercitiis, decentior est. Sic cum datur priis laboribus acquiritur. *Socrates.*

Vt ægrotum lectus aureus nihil iuuat, sic neque thalamus fortunæ felicitas. *Socrates.*

§ ADAGIA.

Pecunie omnia obediunt. *Tam omnibus nationibus in ore fuisse videtur hæc sententia: nam etiam omnibus est in usu. Pecunia obediunt omnia. In Proverbijs Hebræorum apud Eccles. cap. 10. Nec quis pariter & Latini auro horibus celebratur. Pecunie vix æquæ tuæ vix. Hoc est: tanti quisque sit, quantum possidet.*

§ EXEMPLA PROFANA.

Archilochus tradit nunquam sepe cum minutis thalaminis nec sine sudore comparatos, *πρόδαξας τις σίγης θύρας* *ταύτης* id est, in prostitutarum delabi intrancra frequenter. Pecunie signatoris tribuni extiterunt: quod vel in veterum legis iura lectum probatur. Tribuni sunt, domo quæ custodiunt, vincula fontium seruato, capitalia vindictam agentum, aurumve publice signant.

Vide loc. de Auro, Diuitiis, Opibus, Pauperibus.

Peregrinus

§ LOCI BIBLICI.

Peregrinus beneficiendum *Gen. 18. 2. Exod. 22. 21. 1. Reg. 17. 32. 1. Reg. 21. Num. 15. 14. Deut. 10. 18. 1. Reg. 14. 21. 1. Reg. 11. 1. Ez. ecb. 22. 29. 1. Reg. 21. Zach. 7. 10. Iulciendi sunt. *Gen. 18. 2. & alendi, Deut. 14. 29. peregrini sumus & aduenæ in hac terra. 1. Reg. 15. 13. 1. Reg. 23. 4. 1. Reg. 47. 9. 1. Par. al. 29. 15. 1. Sal. 39. 13. 1. Reg. 12. 2. 1. Reg. 13. 20. Heb. 11. 13. 1. Per. 2. 11. peregrinus in alioque ciuitate natus dicitur, qui ignorat, quod ceteri illic norint. *Luc. 24. 48. peregrinatio* namur ad Domino, *1. Cor. 5. 6. peregrinatio* est vita *Luc. 17. 37. aduena*, incolæ Sæpius legitur apud Mosen & prophetas. *1. Reg. 17. 37. Ghar, Ghor, Ghor*, ita enim variè effertur, variisque habet significacionem circumstantiis significaciones: peregrinatus est, *Gen. 22. 4. ad locum sicut peregrinus*, incesit cum metu in loco peregrino, *1. Reg. 17. 37. cessit in partes alienas ad habitandum*, vagatus est *1. Reg. 17. 37. traxit* se aliquor sum ad peregrinandum, congregatus est *1. Reg. 17. 37. tandum*. Cognationem habet cum *Agar*, congregatus collegatus *Agar* migrauit; *Magar*, traxit: nam peregrinatus est *1. Reg. 17. 37. here*, item cum *Lagor*, horruit, recessit, & suberatit se *1. Reg. 17. 37. 2. Reg. 10. 20. cedeo*, cum compositis, ad superiores significaciones accedunt. *1. Reg. 17. 37.***

§ SENTENTIA BIBLICAR.

Si habitauerit aduena inter vos, diligetis cum quasi vobiscum. *Leuit. 19.*

Peregrini enim sumus coram te & aduenæ, sicut pateris. *1. Reg. 17. 37.*